

Sosnowiec, 12 lipca 2024 r.

Prof. ucz. dr hab. Michał Kaczmarczyk

Instytut Nauk o Zarządzaniu i Jakości

Akademia Humanitas w Sosnowcu

ul. Jana Kilińskiego 43

41-200 Sosnowiec

e-mail: rektor@humanitas.edu.pl

**Recenzja rozprawy doktorskiej
pt. "Non Stop" - monografia czasopisma",
autorstwa mgr Aleksandry Mirek-Rogowskiej**

Informacje wstępne

Recenzja została wykonana na podstawie Uchwały Rady Dyscypliny "Nauki o Komunikacji Społecznej i Mediach" Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, podjętej na posiedzeniu w dniu 22 kwietnia 2024 r., w sprawie powołania składu komisji doktorskiej dla oceny dorobku naukowego i dysertacji pt. "Non Stop" - monografia czasopisma", autorstwa mgr Aleksandry Mirek-Rogowskiej. Na podstawie art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2023.0.742 t.j.) celem Recenzji będzie w szczególności ustalenie, czy rozprawa Kandydatki do uzyskania stopnia naukowego doktora prezentuje nabycie przez nią teoretycznej wiedzy we właściwej dyscyplinie oraz posiadanie przez nią umiejętności do samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Przedmiotem recenzji będzie ocena, czy przedłożona dysertacja pt. "NON STOP" - monografia czasopisma" stanowi rozwiązanie problemu naukowego / oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych.

Ocena tematyki podjętej przez Doktorantkę

Autorka, mgr Aleksandra Mirek-Rogowska, podjęła temat działalności i roli kulturowej czasopisma „Non Stop” – miesięcznika muzycznego wydawanego w latach 1972–1990 w Warszawie, m.in. jako dodatku do „Tygodnika Demokratycznego”. Czasopismo to słusznie uznawane jest, tak przez krytykę muzyczną (publicystykę), jak i historyków prasy (naukę) za jedno z najbardziej wpływowych polskich wydawnictw muzycznych lat 80. XX wieku. W okresie schyłkowego PRL miesięcznik dawał polskim czytelnikom możliwość kontaktu z treściami dziennikarskimi na temat artystów rockowych ówczesnego świata zachodniego (np. The Beatles, Pink Floyd, Deep Purple), ale także wykonawców polskich, w szczególności reprezentujących scenę alternatywną. Magazyn, w którym publikowano m.in. fotosy idoli muzycznych, felietony, wywiady i relacje z koncertów, stanowił swego rodzaju „okno na świat” muzyki Zachodu dla Czytelnika funkcjonującego w realiach siermiężnego i poddawanego cenzurze prewencyjnej rynku artystycznego Polski Ludowej.

Tematyka dysertacji jawi się jako ważna, interesująca poznawczo i nowatorska.

Czasopismo „Non Stop”, które odegrało istotną rolę w polskim życiu kulturalno-dziennikarskim lat. 80 XX wieku i stanowiło cenne źródło wiedzy i opinii na temat muzyki, zjawisk i tendencji w niej występujących, nie doczekało się jak dotąd pełnej monografii. Prace na jego temat, które ukazywały się uprzednio, zanim temat miesięcznika „Non Stop” podjęła mgr Aleksandra Mirek-Rogowska, miały charakter przyczynkowski i były zaledwie „sygnałami tematycznymi”, wprowadzającymi do kompleksowych badań nad czasopismem. Wydaje się, że z uwagi na rolę społeczno-kulturową, ale i polityczną periodyku, jego oryginalność w wymiarze „zjawiska” medialnego i współczesną wartość poznawczą, opracowanie pełnej i kompleksowej monografii, stanowiącej naukowy „portret” „Non Stopu”, jest ze wszech miar uzasadnione. Dziwi, że dotychczas nikt tego ambitnego wyzwania naukowego nie podjął.

Ocena układu rozprawy doktorskiej

Oceniana praca doktorska podzielona została na dwie części, w ramach których wyodrębniono poszczególne rozdziały – w części I są to trzy rozdziały, a w części II – siedem. Dysertację poprzedza syntetyczny wstęp, przedstawiający założenia rozprawy i jej strukturę, a wieńczy zakończenie, po którym w pracy umieszczono bibliografię, spis

wykresów i tabel, wykaz ilustracji, indeks osób oraz aneks obejmujący informacje uzupełniające, w tym wywiady pogłębione z Wojciechem Mannem, Romanem Rogowieckim, Mirosławem Makowskim, Grzegorzem Brzozowiczem oraz Filipem Łobodzińskim, a także biogramy osób związanych z opisywanym czasopismem. **Układ pracy jest czytelny, logiczny i spójny.** Prowadząc swoją narrację naukową (z elementami publicystyki, które wzbogacają dysertację) **Autorka zachowuje zasadę wynikania** – poszczególne części, rozdziały i podrozdziały ułożone zostały we właściwej, logicznej sekwencji, dysertacja jest wewnętrznie koherentna, a stopień szczegółowości poszczególnych fragmentów jawi się jako odpowiedni i adekwatny do przyjętych celów i założeń badawczych. Autorka, wychodząc od rozważań na temat specyfiki prasy Stronnictwa Demokratycznego i jej miejsca w strukturze systemu medialnego Polski Ludowej oraz uwarunkowań, kształtu i cech rynku prasy muzycznej PRL, przechodzi – w sposób płynny i naturalny – do analizy i opisu czasopisma „Non Stop”, tak w jego warstwie formalnej (edytorskiej), jak i merytorycznej (treściowej). **Zaproponowany czytelnikowi sposób prowadzenia narracji „od ogółu do szczegółu” jawi się jako w pełni zasadny** – pozwala bowiem poznać szerokie, społeczno-polityczne tło funkcjonowania opisywanego periodyku (kontekst badanego zjawiska medialnego), a następnie szczegółowo przeanalizować różne aspekty działalności „Non Stopu”: jego zawartość, strukturę gatunkową, zespół twórców, zasady zarządzania redakcją, model funkcjonowania periodyku w relacjach z czytelnikiem i innymi interesariuszami rynkowymi / pozarynkowymi (w tym władzą polityczną) itp. **Struktura pracy jest przemyślana i logicznie powiązana, a Autorka – z dużym znawstwem tematu i naukową swadą – przechodzi od wskazanej we wstępie luki badawczej i uzasadnienia aktualności zidentyfikowanego problemu analitycznego do rzetelnych, sumiennych, interesujących i głęboko merytorycznych rozważań medioznawczych o wysokim poziomie szczegółowości i wybitnej wartości poznawczej i użytkowej.**

Ocena zastosowanego piśmiennictwa

Autorka sięgnęła do wielu zróżnicowanych i starannie dobranych źródeł, obejmujących dokumenty archiwalne, akty normatywne, gazety i czasopisma, publikacje internetowe oraz literaturę naukową. **Wykonana przez nią kwerenda archiwaliów i piśmiennictwa zasługuje na najwyższe uznanie** – w pracy przywołano, a także twórczo wykorzystano

wszystkie istotne pozycje odnoszące się do przedmiotu badań, starannie gromadzone i studiowane przez wiele lat pracy naukowej Autorki. Ogrom wysiłku, jaki mgr Aleksandra Mirek-Rogowska włożyła na etapie *researchu* naukowego i poszukiwania źródeł przyniósł imponujący efekt – nie ma publikacji, której Autorka by nie znała i nie cytowała, a która odnosiłaby się (nawet i pośrednio) do przedmiotu dysertacji. **Warsztat konstruowania bibliografii jest poprawny, a wykaz piśmiennictwa przygotowany został starannie, rzetelnie i przejrzysto.** Autorka, mimo że nie posiada wykształcenia prawniczego, w pełni profesjonalnie tworzy opisy i odwołania bibliograficzne do aktów normatywnych, będąc w tym dziele bardziej sprawną i wprawną niż niejeden naukowiec-jurysta. Jedyna uwaga krytyczna dotyczy sposobu sporządzenia i przedstawienia w dysertacji wykazu prac naukowych - w ocenie Recenzenta, dla osiągnięcia większej przejrzystości bibliografii, wykaz literatury naukowej należałoby dodatkowo podzielić na szczegółowe podkategorie: monografie, rozdziały w pracach zbiorowych, artykuły naukowe. Rekomendacja ta pozostaje do rozważenia na etapie przygotowywania rozprawy do druku.

Ocena celu pracy i sformułowanych problemów badawczych

Dysertacja służy realizacji dwóch zasadniczych funkcji nauki – funkcji deskryptywnej oraz funkcji eksplanacyjnej. Wypełniając funkcję deskryptywną, praca przynosi w szczególności rzeczową charakterystykę rynku prasowego PRL, ze szczególnym uwzględnieniem czasopiśmiennictwa muzycznego, jak również szczegółowy opis cech i właściwości miesięcznika „Non Stop”. W warstwie wyjaśniającej autorka pozwala czytelnikowi uzyskać odpowiedzi na takie pytania, jak m.in. dlaczego powstanie nowego, wysoce specjalistycznego magazynu muzycznego wypełniło w Polsce kulturową lukę oraz dało odbiorcy możliwość „współuczestniczenia” w wydarzeniach muzycznych, z jakich przyczyn, pomimo restrykcyjnej cenzury prewencyjnej, w magazynie „Non Stop” można było dostrzec i „przeżywać” swobodę artystyczną i wolność słowa, a rządowe ograniczenia nakładane na popularne czasopisma nie miały znaczącego wpływu na zainteresowanie odbiorców pismem oraz, jakie były źródła kulturowego (socjologicznego) „fenomenu” „Non Stopu” wśród czasopism muzycznych okresu PRL. **W pracy poprawnie sformułowano jasne i precyzyjne hipotezy, uzupełnione pytaniami badawczymi pełniącymi funkcję pomocniczą w osiągnięciu wyznaczonych celów poznawczych, a**

także zweryfikowaniu hipotez. Na podstawie tak skonstruowanych „drogowskazów” pracy naukowej Autorka dysertacji przedstawiła m.in. etapy rozwoju czasopisma na tle wybranych zjawisk społeczno-politycznych epoki, omówiła, w jaki sposób skonstruowany był magazyn, ze szczególnym uwzględnieniem jego części stałych, wykazała, jakie zmiany zachodziły w charakterze i formie magazynu po kolejnych zmianach personalnych w kierownictwie redakcji, scharakteryzowała tematykę magazynu i jego zawartość genologiczną, dokonała analizy stylu i form komunikacji dziennikarzy „Non Stopu” z czytelnikami oraz przedstawiła wybrane problemy związane z ingerencją w treść miesięcznika ze strony funkcjonariuszy Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk. Ten ostatni wątek, niezwykle ciekawy, nie tylko z medioznawczego, ale także z politologicznego punktu widzenia, pozostawia pewien niedosyt. Potraktowany został bowiem przez Autorkę przyczynkarsko i nie został rozwinięty, np. poprzez szersze omówienie działań władzy wobec dziennikarzy podejmowanych w obszarze cenzury represyjnej (a nie tylko prewencyjnej) czy wpływu sankcji politycznych na indywidualne losy i kariery zawodowe osób (nie tylko redaktorów) ze środowiska czasopisma.

Ocena zastosowanych metod badawczych

Celem dokonania szczegółowej charakterystyki miesięcznika „Non Stop” Autorka wykorzystwała zróżnicowane instrumentarium medioznawczych metod badawczych, w tym analizę zawartości w zakresie badań ilościowych, przeprowadzoną w oparciu o pełen zasób magazynu z całego okresu jego ukazywania się (217 numerów + numer specjalny) oraz analizę dyskursu z wykorzystaniem metody źródłowo-historycznej i metody analizy i krytyki piśmiennictwa. Przydatne okazały się metoda monograficzna i metoda analizy porównawczej, metoda wywiadu pogłębionego, analiza systemowa pluralizmu mediów, analiza rynku mediów, a nawet metoda prawnodogmatyczna, znajdująca zastosowanie przy analizie normatywnych podstaw funkcjonowania rynku medialnego PRL. Cenne są badania aksjologicznego wymiaru języka prasy, uzupełniające eksplorację zawartości treściowej „Non Stopu”. **Mgr Aleksandra Mirek-Rogowska sprawnie, erudycyjnie i rzetelnie analizuje te aspekty przekazu dziennikarskiego miesięcznika, które wiążą się ze stosowanym przez autorów słownictwem, składnią, kompozycją i gatunkiem, kierując się zwłaszcza podejściem pragmatycznym, a**

zatem dążąc do zidentyfikowania i ustalenia funkcji tych wszystkich językowych cech tekstu, które wynikają z jego uczestnictwa w dyskursie na temat kultury i życia społecznego, a czasem i polityki (zwłaszcza kulturalnej). Zastosowanie metod i technik analizy zawartości periodyku przynosi nam wartościowe rozważania na temat odmian i stylów funkcjonalnych języka „Non Stopu”, jego systemu fleksyjnego czy semantyki. Jako niezwykle efektywne i poznawczo wartościowe ocenić należy właśnie badania Autorki w zakresie ilościowej, leksykalnej analizy zawartości czasopisma, tym bardziej, że mgr Aleksandra Mirek-Rogowska przyjęła orientację ideową (a nie np. formalistyczną), sięgając do analizy słów kluczy, leksykalnej analizy tematycznej i leksykalnego pomiaru aksjologicznego i formułując na ich podstawie wnioski odnoszące się m.in. do kwestii społecznego wpływu języka „Non Stopu” i perswazyjno-ideologicznej funkcji prasy muzycznej oraz jej znaczenia w realizacji szeroko rozumianych celów polityki kulturalnej. Docenić należy, że nacisk badawczy kładzie Autorka nie tylko na sam kanał przekazu (specyfikę medium, jakim jest miesięcznik „Non Stop”) oraz recepcję jego treści, ale także – wcale nie w mniejszym zakresie - na sam tekst (komunikat), polemizując w ten sposób nieco ze słynną tezą McLuhana: *the medium is the message*. Badanie treści periodyku za pomocą klucza rodzajowo-gatunkowego, mające przecież długą i chlubną tradycję literaturoznawczą i teoretycznoliteracką, przychodzi Autorce łatwo i sprawnie, nadając dysertacji walor interdyscyplinarności i ukierunkowując ją w stronę filologiczną, oczywiście z korzyścią dla ogólnej wartości dzieła. Wydaje się jedynie, że – z uwagi na specyfikę periodyku „Non Stop”, którego linię programową istotnie kształtowały poszczególne „osobowości dziennikarskie”, składające się na kapitał ludzki redakcji, w dysertacji zbyt mało uwagi poświęcono wpływowi na zawartość czasopisma presji tzw. stylów indywidualnych, wszak - jak trafnie zauważył przed laty Michał Szulczewski - „Indywidualna doskonałość utworu dziennikarskiego zależy nie tylko od osobistego talentu twórcy, ale i od jego biegłości w rzemiośle¹”. Niewątpliwie są to zatem aspekty stylu warte badania, zarówno w aspekcie indywidualno-tekstowym, jak i systemowym, i to w szczególności w odniesieniu do zawartości czasopism, tak silnie „determinowanych” indywidualistycznie, jak PRL-owski „Non Strop”. Być może na etapie kontynuacji badań na potrzeby książkowego wydania dysertacji ten aspekt analityczny

---

¹ M. Szulczewski, *Publicystyka. Problemy teorii i praktyki*, PWN, Warszawa 1976, s. 17.

udałoby się pogłębić? *In fine* podkreślić należy znakomite wykorzystanie w dysertacji metody pogłębionego wywiadu indywidualnego z dziennikarzem, z użyciem techniki wywiadu częściowo standaryzowanego/ustrukturalizowanego. Pytania wywiadu stawiane przez Autorkę dysertacji zawsze stanowiły zoperacjonalizowaną wersję pytań badawczych pracy, były starannie przemyślane i dobrane na podstawie szczegółowej znajomości dorobku i drogi zawodowej respondentów, a ewaluacja danych jakościowych uzyskanych w toku wywiadów przebiegała ściśle według przyjętych założeń teoretycznych, odpowiadających koncepcji metodologicznej dysertacji. Także więc i ten aspekt rozprawy jawi się jako w pełni profesjonalny, wartościowy naukowo i heurystycznie „płodny”, przekonując o znakomitym warsztacie badawczym kandydatki do stopnia naukowego doktora.

Ocena merytoryczna wyników badań

Przeprowadzone badania medioznawcze pozwoliły mgr Aleksandrze Mirek-Rogowskiej **przygotować dysertację kompletną, w której sformułowano poprawne i cenne poznawczo wnioski, odnoszące się do wszystkich aspektów rynkowego i pozarynkowego funkcjonowania miesięcznika „Non Stop” jako fenomenu kulturowego PRL.** Autorka ze znanstwem przedstawiła magazyn i jego rolę kulturową, poprawnie identyfikując źródła przewagi konkurencyjnej medium, przejawy innowacyjności w budowaniu relacji z czytelnikami, obszary wkładu periodyku w rozwój kultury i wiedzy na temat sztuki wśród młodych ludzi, sposoby oddziaływanie na świadomość odbiorców oraz modele kreowania zjawisk kulturowych. Co więcej, w swoich analizach autorka „wyszła” poza „progi” redakcji „Non Stopu”, dostrzegając i opisując (na bazie przeprowadzonych badań) rolę, jaką osoby ze środowiska czasopisma ograły na rynku kultury PRL poprzez wykonywanie prac innych niż dziennikarska (od aktywności DJ-ów, po działalność tłumaczeniową). Przyjmując orientację funkcjonalną, Autorka opisała wkład miesięcznika w upowszechnianie wiedzy o muzyce (rola informacyjna), kształtowanie opinii, postaw i zachowań kulturowych (rola opiniotwórcza), zapewnianie rozrywki (rola ludyczna), scalanie środowiska twórców i fanów (rola integracyjna) czy organizację wydarzeń i projektów kulturowych, takich jak np. Wasza Wielka Szansa, Non Stop Kolor – program telewizyjny dotyczący muzyki (rola organizatorska). **Wnioski z badań zaprezentowano rzetelnie, erudycyjnie, poprawnym**

i atrakcyjnym dla odbiorcy językiem, zgodnie z kanonami naukowego warsztatu medioznawcy. Jedynym mankamentem w zakresie prezentacji wyników przeprowadzonych przez Autorkę badań są liczne błędy interpunkcyjne, w tym zwłaszcza pomijanie pierwszego przecinka (lub obu) w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie z częścią składową wplecioną (z tzw. zdaniem albo wyrażeniem wtrąconym), pomijanie przecinka przed spójnikami przeciwstawnymi, wynikowymi i synonimicznymi w wypowiedzeniach złożonych współrzędnie, a także pomijanie przecinka w zdaniu złożonym porównawczym, a także przed powtórzonym spójnikiem. Nie przystoi, by kandydatka do stopnia naukowego doktora, będąca Autorką pracy o tak wyraźnej filologicznej inklinacji, nie radziła sobie ze stawianiem znaków przestankowych w piśmie.

Wniosek końcowy

Przedstawiona do recenzji dysertacja pt. "Non Stop" - monografia czasopisma", autorstwa mgr Aleksandry Mirek-Rogowskiej, spełnia w stopniu wyróżniającym wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 roku poz. 742 ze zm.). Oceniana rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego o dużym znaczeniu praktycznym. Badania zostały właściwie zaplanowane i zrealizowane, a ich wnioski rzeczowo i sumiennie omówione. W związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie mgr Aleksandry Mirek-Rogowskiej do dalszego etapu postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora (rekomendując przy tym Autorce jak najpilniejsze odświeżenie wiadomości z zakresu rudymenarnych zasad interpunkcji języka polskiego, albowiem występujące w pracy rażące odstępstwa od norm interpunkcyjnych, utrudniające czytelnikowi odbiór tekstu, nie dadzą się pogodzić z wymogami stawianymi doktorowi nauk społecznych).

